FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ~IVILI

IM}ALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

ILLUM il-}amis, 18 t'April, 2002

Kaw\a Numru 9
~itazz. Nru. 1575/00JRM

ESKAY ENTERPRISES (U) LTD.

vs

Raymond MALLIA u Blye Engineering Company Ltd.

Il-Qorti:

Rat l-Att ta`-~itazzjoni mressaq fis-27 ta' Luluj, 2000, li bih il-kumpannija attri`i ippremettiet:

Illi s-so`jeta' attri`i g]andha tie]u ming]and il-konvenuti dik is-somma f'valur monetarju malti, skond ir-rata tal-kambju vigenti, ekwivalenti g]al (US$90,854) disg]in elf u tmien mija u erbg]a u]amsin Dollaru Amerikan, rappresentanti kommissjonijiet dovuta lis-so`jeta'

attri`i kif ukoll spejje\ inkorsi mill-istess fir-rigward ta' kuntratti ta' appalt mog]tija lill-konvenuti ming]and is-so`jeta' attri`i;

Illi minkejja interpellati sabiex i]allsu permezz ta' ittra uffi`jali datata 16 ta' Mejju 2000, u debitamet notifikata, il-konvenuti baqg]u inadempjenti;

G]alhekk is-so`jeta' attri`i talbet lil din l-Onorabbli Qorti g]aliex m'g]andhiex:

1. Tikkundanna lill-konvenuti j]allsu lis-so`jeta' attri`i s-somma f'kambju tal-Lira Maltija li tkun ekwivalenti g]al (US$90,854) disg]in elf u tmien mija u erbg]a u]amsin Dollaru Amerikan, fil-mument tal-]las effettiv, kollox kif intqal fuq u g]ar-ragunijiet fuq premessi;

Bl-ispejje\ inkluzi dawk tal-Ittra Uffi`jali tas-16 ta' Mejju 2000 u bl-img]axijiet legali mid-data tal-kuntratti tal-appalt relattivi kontra l-konvenuti li jibqg]u ngunti g]as-subizzjoni;

Rat id-Dikjarazzjoni ma]lufa u n-Nota tax-Xiehda tal-kumpannija attri`i;

Rat in-Nota mressqa fis-6 t'Ottubru, 2000, li biha l-kumpannija m]arrka e``epiet:

1. Illi s-so`jeta' attri`i, qua' so`jeta' estera, m'g]andhiex il-kapa`ita' legali biex tifta] kaw\i f'Malta u g]alhekk l-e``ipjenti g]andha ti[i liberata mill-osservan\a tal-gudizzju bl-ispejje\;

2. Illi bla pregudizzju g]as-suespost, is-so`jeta' attri`i ma [abet ebda garanzija idoneja biex tag]mel tajjeb g]all-ispejje\ kbar involuti f'din il-kaw\a u g]al din ir-raguni wkoll l-e``ipjenti titlob il-liberazzjoni mill-osservan\a tal-gudizzju;

3. Illi fi kwalunkwe ka\ i`-`itazzjoni hija nulla g]aliex (a) ma tispe`ifikax jekk l-allegati appalti [ewx esegwiti Malta jew barra u lanqas kif u fuq liema ba\i legali [iet likwidata s-somma ngenti mitluba fi`-`itazzjoni; u (b) id-dikjarazzjoni annessa mag]ha ma n]alfitx minn rapprezentant legali tas-so`jeta' estera;

4. Illi inoltre l-azzjoni attri`I hija preskritta a tenur tal-art. 2149(d) tal-Kodi`i ~ivili;

5. Illi dejjem bla pregudizzju g]as-suespost, l-azzjoni attri`I hija nfondata fil-fatt u fid-dritt stante li l-e``ipjenti ma ng]atat ebda appalt mis-so`jeta' attri`i u fi kwalunkwe ka\ m'g]andha tag]tiha xejn;

6. Salvi e``ezzjonijiet o]ra jekk u meta jkun il-ka\;

Rat id-Dikjarazzjoni ma]lufa u n-Nota tax-Xiehda tal-kumpannija m]arrka;

Rat in-Nota mressqa fis-6 t'Ottubru, 2000, li biha l-im]arrek Raymond Mallia e``epixxa:

1. Illi l-e``ipjenti m'huwiex il-legittimu kuntradittur u g]andu ji[i liberat mill-osservan\a tal-gudizzju bl-ispejje\ stante li qatt ma kellu x'jaqsam xejn mas-so`jeta' attri`i;

2. Illi subordinatament u bla pregudizzju g]as-suespost, is-so`jeta' attri`i b]ala so`jeta' estera m'g]andhiex il-kapacita' legali biex tifta] kaw\a simili u anki g]al din ir-raguni l-e``ipjent g]andu liberat mill-osservanza tal-gudizzju bl-ispejje\;

3. Illi fi kwalunkwe ka\ i`-`itazzjoni hija nulla g]aliex (a) ma tispe`ifikax jekk l-allegati appalti [ewx esegwiti Malta jew fl-esteru u kif u fuq liema ba\i legali [iet likwidata s-somma mitluba u (b) id-

dikjarazzjoni ma n]alfitx skond il-li[i minn rappresentant legali tas-so`jeta' estera;

4. Illi, dejjem bla pregudizzju g]as-suespost, is-so`jeta' attri`i ma [abitx garanzija idoneja biex tag]mel tajjeb g]all-ispejje\ gudizzjarji kbar involuti f'din il-kaw\a u g]aldaqstant ukoll l-e``ipjent jitlob il-liberazzjoni mill-osservan\a tal-gudizzju;

5. Salvi e``ezzjonijiet o]ra jekk u meta jkun il-ka\;

Rat id-Dikjarazzjoni ma]lufa u n-Nota tax-Xiehda tal-im]arrek;

Rat id-Degrieti tag]ha tal-10 ta' Jannar, 2001[1], u tas-27 ta' Marzu, 2001[2], dwar l-ewwel e``ezzjoni tal-kumpannija m]arrka u t-tieni e``ezzjoni tal-im]arrek Mallia;

Semg]et it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet;

Rat il-verbal tas-smig] tat-2 ta' Lulju, 2001, li matulu l-im]arrkin irtiraw it-tieni parti tat-tielet e``ezzjoni ta' kull wie]ed minnhom;

Rat in-Nota mressqa fis-17 ta' Mejju, 2001, mill-kumpannija attri`i, flimkien ma\-\ew[dokumenti mehmu\in mag]ha;

Rat id-Degriet tag]ha tat-2 ta' Lulju, 2001, li bih tat lill-im]arrkin il-fakulta' li jressqu nota ta' sottomissjonijiet ulterjuri dwar l-e``ezzjonijiet preliminari tag]hom;

Rat illi, sallum, l-im]arrkin ma ressqux Nota ta' Sottomissjonijiet;

Rat l-atti kollha tal-kaw\a;

---

[1] Pa[. 15 tal-pro`ess
[2] Pa[. 19 tal-pro`ess

Rat id-Degrieti tag]ha tat-2 ta' Lulju, 2001, u tat-8 ta' Novembru, 2001, li bihom]alliet il-kaw\a g]ad-de`i\joni fuq l-ewwel e``ezzjoni tal-kumpannija m]arrka u t-tieni e``ezzjoni tal-im]arrek Mallia dwar jekk il-kumpannija attri`i g]andhiex il-kapa`ita' legali li tressaq din il-kaw\a;

Ikkunsidrat:

Illi b'din il-kaw\a l-kumpannija attri`i qeg]da titlob li l-im]arrkin i]allsuha somma li tirrappre\enta kummissjonijiet li hija tg]id li jist]oqqilha tir`ievi u wkoll rifu\joni ta' spejje\ marbuta ma' kuntratti ta' appalt mog]tijin minnha lill-im]arrkin;

Illi g]al din l-azzjoni, l-im]arrkin laqg]u b'g]add ta' e``ezzjonijiet, fil-bi``a l-kbira minnhom ta' natura legali. Ewlenija fost dawn l-e``ezzjonijiet hemm dik li dwarha qeg]da ting]ata s-sentenza tal-lum, u ji[ifieri jekk il-kumpannija attri`i, b]ala kumpannija barranija, setg]etx tressaq din il-kaw\a quddiem il-qrati Maltin;

Illi din l-e``ezzjoni jidher li hija msejsa fuq dak li jipprovdi l-artikoli 742 u 780 tal-Kapitolu 12 tal-Li[ijiet ta' Malta;

Illi, madankollu, waqt is-smig] tal-kaw\a, jidher li s-sottomissjonijiet mag]mula mill-abbli difensur tal-im]arrkin kienu fis-sens li, ladarba ma hemm l-ebda kwestjoni li l-kumpannija attri`i m'hijiex kumpannija re[istrata u domi`iljata f'Malta, ma setg]etx tressaq hija stess l-azzjoni, imma kien me]tie[li jing]ad u ji[i muri li kellha mandatarju biex jirrappre\entaha u li dan il-fatt jidher espressament fl-atti tal-kaw\a[3];

Illi b'riferenza g]al din is-sottomissjoni tal-im]arrkin, il-kumpannija attri`i ressqet \ew[(2) dokumenti[4] li j[ibu d-

[3] Ara verbal tas-smig] 27.3.2001, f'pa[. 19 tal-pro`ess
[4] Dokti "ESK_1" u "ESK_2", f'pa[[. 23-5 tal-pro`ess

dati 29 ta' Marzu, 2000, u 30 ta' Jannar, 2001, rispettivament fejn il-kumpannija attri`i kienet qeg]da ta]tar lill-Avukat Dottor Anthony P. Farru[ia jew avukat ie]or mill-uffi``ju tieg]u sabiex jie]du l-passi me]tie[a u jidhru f'isimha f'kull pro`edura g]all-[bir ta' l-kummissjoni li hija tippretendi ming]and l-im]arrkin u g]ar-rifu\joni ta' spejje\ minfuqa fl-okka\joni tal-kuntratti ta' appalt mog]tija lill-kumpannija m]arrka fi pro[etti fl-Uganda;

Illi, fil-fehma ta' din il-Qorti, l-imsemmija \ew[dokumenti jistg]u jitqiesu b]ala dokumenti awtenti`i u ammissibbli b]ala prova g]all-finijiet tal-li[i[5]. Impli`itament, l-im]arrkin ja``ettaw ukoll is-siwi tal-imsemmija dokumenti g]aliex huma irtiraw wa]da mill-e``ezzjonijiet tag]hom (imma mhux din ta]t e\ami) sewwasew min]abba dak li juru l-istess \ew[dokumenti. Minbarra dan, jidher li l-ewwel dokument kien in]are[qabel ma tressqet il-kaw\a, u wkoll qabel ma kienet intbag]tet l-ittra uffi`jali tas-16 ta' Mejju, 2000;

Illi dan ifisser li, meta nfet]et il-kaw\a, l-kumpannija attri`i kellha f'Malta mandatarji tag]ha, u, fil-fatt, id-dikjarazzjoni ma]lufa mehmu\a mal-att ta`-`itazzjoni saret minn persuna li jaqa' fl-ambitu tal-prokura jew mandat mog]ti fid-dokument tad-29 ta' Marzu, 2000;

Illi ma jidhirx li huwa kontestat li kumpannija barranija li m'hijiex domi`iljata f'Malta tista' tifta] kaw\a quddiem qrati Maltin jekk jikkonkorru `-`irkostanzi xierqa biex isir dan. }add ma jg]addilu minn mo]]u jg]id li l-qrati Maltin huma miftu]in u a``essibbli biss g]al min huwa Malti jew domi`iljat f'Malta. Bla ma l-Qorti tid]ol fil-mertu ta' jekk l-appalti li dwarhom il-kumpannija attri`i qeg]da tressaq il-kaw\a tag]ha jaqg]ux fil-[urisdizzjoni tal-qrati Maltin, ma jidhirx li l-im]arrkin, fuq dak il-fatt biss, g]andhom ra[un jg]idu li, ladarba l-kumpannija attri`i hija kumpannija estera, mela m'g]andhiex jedd tressaq

[5] Artt. 628 u 636 tal-Kap 12

kaw\a b]al dik fil-qrati tag]na. Min-na]a l-o]ra, min]abba li kemm il-kumpannija m]arrka u kif ukoll l-im]arrek Raymond Mallia huma Maltin, jidher f'postu li jing]ad li l-fatt li l-kumpannija attri`i]arrkithom f'Malta juri li [iet im]arsa l-massima *actor sequitur forum rei*;

Illi jidher li jifdal li wie]ed jara jekk kienx me]tie[li jissemma espressament fl-atti tal-kaw\a li l-kumpannija attri`i kienet rappre\entata minn mandatarju, jew a]jar, li l-kaw\a kienet imressqa minn mandatarju f'isem il-kumpannija attri`i;

Illi, fid-dawl tal-bidliet li se]]ew fil-li[i pro`edurali fl-1995, b'mod partikolari fejn tne]]iet il-]tie[a li fil-ka\ ta' persuni [uridi`i dawn jit]arrku u j]arrku fl-isem ta' persuni li jirrappre\entawhom, imma jistg]u jit]arrku u j]arrku f'isimhom stess[6], it-twe[iba g]andha tkun wa]da negattiva. Il-li[i ma jidhirx li tag]mel differenza bejn korp b'personalita' [uridika Malti jew korp b'personalita' [uridika barrani. Il-kwestjoni ta' jekk g]andux jissemma l-persuna li jkun qieg]ed jirrappre\entaha b]ala mandatarju ma jibdel xejn mill-fatt li l-parti fil-kaw\a hija l-mandant, ji[ifieri, l-korp mog]ni bil-personalita' [uridika;

Illi, fi kwalunkwe ka\, min]abba bidliet o]rajn li saru fl-istess li[i pro`edurali, ma g]andux ikun ta' xkiel li jekk kemm-il darba tin]ass il-]tie[a li l-kwestjoni tal-mandat ti[i mqeg]da fid-dieher fl-atti tal-kaw\a din il-bidla titwettaq f'kull waqt tal-kaw\a. I\da, fil-fehma tal-Qorti, f'tali eventwalita' xorta wa]da jibqa' l-fatt li l-attri`i tibqa' l-kumpannija nnifisha;

Illi l-im]arrkin ma \iedu l-ebda elaborazzjoni mal-e``ezzjoni tag]hom lil hinn minn dak li ssemma fil-verbali tal-kaw\a. Jekk f'mo]]hom kellhom xi tifsira o]ra dwar l-e``ezzjoni li ma saritx fil-verbali, `ertament ma to]ro[x mill-mod lakoniku kif inhija mfassla l-e``ezzjoni ta]t e\ami;

---

[6] Art 181A(1) tal-Kap 12

G]al dawn ir-ra[unijiet, il-Qorti qeg]da tidde`iedi billi:

Ti`]ad l-ewwel e``ezzjoni** tal-kumpannija m]arrka u **t-tieni e``ezzjoni tal-im]arrek Raymond Mallia, b]ala m'humiex mist]oqqa u msejsin fid-dritt, bl-ispejje\ kontra tag]hom, u tordna li l-kaw\a tissokta bit-trattazzjoni tal-e``ezzjonijiet preliminari l-o]rajn.

Moqrija

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.,
18 t'April, 2002

Charles Falzon,
Deputat Re[istratur,
18 t'April, 2002